A photograph of four children of diverse backgrounds peering over a brick wall. From top to bottom: a girl with long dark hair, a boy with dark hair, a girl with blonde hair, and a girl with dark curly hair. They are all smiling and looking towards the camera. The background is a blurred green landscape.

STRATEGIJA ZA OSTVARIVANJE PRAVA DJETETA U CRNOJ GORI OD 2019. DO 2023.

VERZIJA ZA DJECU

Ministarstvo rada
i socijalnog staranja

unicef za svako dijete

STRATEGIJA ZA OSTVARIVANJE PRAVA DJETETA U CRNOJ GORI OD 2019. DO 2023.

VERZIJA ZA DJECU

*Nama je drago što ste nas vi uključili u izradu Strategije o djeci.
I što mi danas možemo da kažemo sve što mislimo, i što niko
ne ocjenjuje naše odgovore...*

*Kad nas (odrasli) pitaju, to najčešće bude formalno, rijetko kad
nas poslušaju.*

Osnovci, učesnici fokus grupe

*Naučimo da vole, da budu dobri, da poštuju – sve one koji to
ne znaju.*

Dijete sa smetnjama u razvoju, učesnik fokus grupe

UVOD

Draga djeco,

Kad odrasli donose odluke o vašem životu i o stvarima koje su vam važne, moraju imati na umu da su vaše potrebe na prvom mjestu. Prvo pitanje koje moraju postaviti je: „Što je najbolje za ovo dijete?“ Svaka odluka koju odrasli donesu mora biti najbolje rješenje za vas. To se naziva najbolji interes djeteta.

Najbolji interes djeteta smo uzeli u obzir tokom pripreme plana na kojemu će se raditi u sljedećih pet godina u Crnoj Gori, kako bi se prava svih djevojčica i dječaka u našoj zemlji poštovala.

Ovaj plan je naveden u dokumentu *Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019–2023*, ali ćemo ga mi ovdje zvati *Plan za ostvarivanje dječjih prava*.

Plan za ostvarivanje dječjih prava pripremili su djeca i odrasli zajedno, a vaše učešće nam je zaista pomoglo da shvatimo o čemu razmišljaju djeca i mladi poput vas i što je najvažnije – koje korake možemo zajednički napraviti kako bi bili u najboljem interesu djeteta i kako bismo stvorili okruženje koje odgovara djeci.

Zašto je važno da se upoznate s ovim *Planom*? Zato što se on tiče vas, djece! Vi ćete najbolje znati da li se *Plan* sprovodi, da li su uslovi u kojima živite poboljšani, da li se poštuje *Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*. Na taj način ćete aktivno učestvovati u svim procesima koji se tiču vas i vaših prava.

Zahvaljujemo vam na učešću i nadamo se da ćemo zajedno sprovesti *Plan* u potpunosti!

ŠTA JE PLAN ZA OSTVARIVANJE PRAVA DJETETA?

Svijet je prije 30 godina, usvajanjem *Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*, dao obećanje da će svoj djeci osigurati jednaka prava. Konvencija je pomogla da se život djece promijeni, a njena osnovna poruka je da svaki dječak i djevojčica imaju pravo na djetinjstvo.

Zato su odrasli koji rade u Vladi Crne Gore, UNICEF-u i brojnim organizacijama zajedno s vama napravili *Plan* koji sadrži korake koje zajednički moramo napraviti u narednih pet godina kako bi se sva djeca u našoj zemlji osjećala srećno, sigurno i zdravo.

UNICEF Crna Gora / Duško Miljanić

KAKO JE OVAJ PLAN NASTAO?

Znate i sami, kada pravite neki plan, prvo sve dobro osmotrite – sagledate šta je do sada urađeno, kakva je situacija, stalno postavljate pitanja i tražite odgovore.

Tako smo i u ovom našem zajedničkom *Planu* prvo pažljivo sagledali kako su se do sada ostvarivala prava djeteta u Crnoj Gori.

Odrasli su tumačili podatke, brojeve, dokumenta, a vi ste jednostavno govorili o tome kako se osjećate i šta mislite o tome koja prava djeteta se najmanje poštuju. Na taj način, udruženim snagama, nastao je *Plan za ostvarivanje prava djeteta*, koji će u narednih pet godina obezbijediti da dječja prava stignu do svake djevojčice i dječaka u Crnoj Gori.

ŠTA STE VI REKLI?

Vi najbolje prepoznajete probleme koji vas muče, zato je veoma važno da o njima govorite. Na taj način zajedno s odraslima tražite rješenja za njih. U razgovorima s vama otkrili smo deset najznačajnijih problema s kojima se suočavate:

PROBLEMI U OBRAZOVANJU

ODRASLI NE RAZUMIJU I NE
UVAŽAVAJU MIŠLJENJE DJECE

TRAGANJE ZA SOPSTVENIM JA

NERAZUMIJEVANJE
MEĐU VRŠNJACIMA

DISKRIMINACIJA DJECE I
KRŠENJE NJIHOVIH PRAVA

PROBLEMI U PORODICI

PONAŠANJE KOJE SE NE
PRIHVATA U DRUŠTVU
(nasilje, alkohol, droga...)

NIZAK KVALITET MEDIJSKE I
KULTURNE PONUDE I PROBLEM
KAKO DA SE PROVEDE
SLOBODNO VRIJEME

PROBLEMI ZAPOŠLJAVANJA
DJECE I MLADIH

SIROMAŠTVO DJECE I PORODICE

Osim što ste prepoznali probleme koji vas muče, prepoznali ste i posebno izdvojili grupe djece koja se dodatno suočavaju s problemima prilikom ostvarivanja svojih prava, a to su:

- **djeca koja se po nečemu razlikuju od većine i zbog toga su diskriminisana (djeca druge vjere, druge nacije i seksualne orijentacije, djeca koja se razlikuju od većinske grupe; djeca sa smetnjama u razvoju; djeca koja žive i rade na ulici; djeca – žrtve nasilja; djeca koja su smještena u institucijama itd.);**
- **siromašna djeca;**
- **djeca iz porodica u kojima su poremećeni odnosi i**
- **djeca – zavisnici od droge i alkohola.**

KAKO STE OPISALI PROBLEME U OSTVARIVANJU SVOJIH PRAVA?

DISKRIMINACIJA

Nas često predstavljaju kao loše, kad se nešto loše desi u školi, mi smo odmah krivi, u društvu nas odvajaju po boji kože, po vjeri, zato što smo siromašni.

Romsko dijete, učesnik fokus grupe

Nekima treba puno sreće da se upišu u školu, neki uopšte ne idu u školu, idu u dnevni centar.

Neki ljudi nas ne prihvataju, a neki nas prihvataju.

Desi se da djecu sa smetnjama ismijavaju, rugaju im se.

Djeca sa smetnjama u razvoju, učesnici fokus grupe

NEPOŠTOVANJE MIŠLJENJA DJETETA

Kad nešto kažemo, stariji smatraju da nijesmo dovoljno zreli da se bavimo nekim problemima i zbog toga ne uvažavaju naše mišljenje. Djeca se nikad ne shvataju ozbiljno, pa čak ni onda kad imaju problem.

Srednjoškolci, učesnici konsultacija

NASILJE NAD DJECOM

Mislim da ljudi nijesu svjesni koliko vršnjačko nasilje utiče na psihu i normalan razvoj djece. Neke podstakne da na nasilje odgovore još većim, a neke da prave zid oko sebe, kao prepreku za sve koji im se približe.

Srednjoškolka, učesnica konsultacija

UPOTREBA ALKOHOLA, CIGARETA I DROGE

Mislim da mladi žele da pobjegnu od stvarnosti i zato uzimaju alkohol i psihoaktivne susptance.

Srednjoškolac, učesnik konsultacija

SIROMAŠTVO DJECE I PORODICE

Nemaština takođe utiče na psihičko stanje mladih, jer danas imam za užinu, sutra ne...

Srednjoškolac, učesnik konsultacija

DJECA KOJA ŽIVE NA ULICI

Puno romske djece prosi na ulicama, neki idu i na more da prose, roditelji ih vode i tjeraju da prose, oni im sav taj novac uzmu.

Nekima je to navika, a neki prose jer nemaju od čega da žive.

Policija je dolazila kod nas u kamp (Konik) i pričala je s roditeljima da ne smiju da prose i da ne vode djecu, ali neki to opet rade.

Djeca Romi, učesnici fokus grupe

VIZIJA OSTVARIVANJA PRAVA DJETETA

Nakon što smo dobro osmotrili situaciju i vidjeli šta je do sada urađeno po pitanju ostvarivanja dječjih prava u našoj zemlji, odredili smo što tačno želimo da postignemo primjenom *Plana* koji smo napravili. To buduće stanje koje želimo da postignemo naziva se **vizija**.

Vizija Plana za ostvarivanje prava djeteta 2019–2023. je sljedeća:

Djeca u Crnoj Gori imaju mogućnost da ostvaruju sva svoja prava, da se osjećaju uvažanim i bezbjednim građanima i da prihvataju vrijednosti i odgovornosti koje doprinose da društvo napreduje.

Crna Gora ulaže u djecu kao u nešto najvrjednije što ima, podstiče ih da aktivno učestvuju u društvenom životu i da razvijaju svoje potencijale.

To znači da će se svi odgovorni u Crnoj Gori zalagati da svako dijete ostvaruje svoja prava, prihvata odgovornosti, učestvuje u životu društva i razvija se, jer država smatra da su djeca najvrjedniji ljudski kapital.

CILJEVI PLANA

Da bismo ostvarili viziju, odnosno ključnu promjenu koju želimo da postignemo, potrebno je ispuniti ciljeve koje smo takođe definisali našim zajedničkim *Planom*. Ti ciljevi se ostvaruju nizom koraka koje zajedno moramo da napravimo.

UNICEF Crna Gora / Zoran Jovanović Maccak

MAPA CILJEVA I KORAKA PLANA ZA OSTVARIVANJE PRAVA DJETETA 2019–2023.

CILJ I

POBOLJŠATI SARADNJU IZMEĐU ODRASLIH KOJI DONOSE ODLUKE I POBOLJŠATI DRUGE KLJUČNE USLOVE ZA OSTVARIVANJE PRAVA DJETETA

1. Kvalitetno prikupljanje podataka o djeci i njihova razmjena između svih onih koji su odgovorni za ostvarivanje prava djeteta
2. Poboljšana primjena zakona i planova koji se odnose na djecu, finansiranje i usklađivanje svih koji učestvuju u ostvarivanju i praćenju prava djeteta

CILJ II

DA SVA DJECA IMAJU PRAVO NA KVALITETNU SOCIJALNU I ZDRAVSTVENU ZAŠTITU I NA KVALITETNO OBRAZOVANJE

3. Obezbjeden kvalitetan sistem brige za djecu bez roditeljskog staranja
4. Unaprijeđena podrška djeci sa smetnjama u razvoju, drugoj djeci iz osjetljivih grupa i adolescentima u ostvarivanju besplatne i blagovremene zdravstvene i odgovarajuće socijalne zaštite
5. Smanjeno materijalno siromaštvo djece
6. Povećana dostupnost obrazovanja djeci iz osjetljivih grupa, poboljšan kvalitet obrazovanja za svu djecu i pristup kvalitetnim kulturnim i medijskim sadržajima
7. Unaprijeđena podrška ranom razvoju djeteta

CILJ III

SPRIJEČITI SVE OBLIKE NASILJA NAD DJECOM I POBOLJŠATI OSTVARIVANJE POSEBNIH NAČINA ZAŠTITE DJECE

8. Poboljšana prevencija svih vrsta nasilja nad djecom i podrška djeci žrtvama
9. Unaprijeđena podrška djeci na koju se primjenjuju posebne mjere zaštite
10. Poboljšana zaštita djece od prodaje, dječje prostitucije i dječje pornografije i od učešća u oružanim sukobima

KAKO ĆE SE PLAN PRIMJENJIVATI?

Svaki plan sadrži niz koraka koje je neophodno napraviti kako bismo ostvarili željeni cilj. Kada igramo neku igru, sami smišljamo naredne korake kako bismo stigli do cilja. Baš tako smo, udruženim snagama, osmislili niz koraka koje treba napraviti kako bismo ostvarili *Plan*.

Sada tačno znamo koliko će nam vremena trebati za svaki napravljen korak, koliko novca treba da potrošimo da bismo ih napravili, ali i da vršimo procjenu da li smo bili uspješni. Takođe, Vlada Crne Gore je odredila da se svake godine provjerava i ocjenjuje da li su napravljeni svi koraci koje smo osmislili *Planom* i da li su kvalitetno realizovani.

KO JE NAJODGOVORNJIJI ZA PRIMJENU PLANA?

E sad se sigurno pitate, ko će provjeravati i ocjenjivati da li se koraci predviđeni *Planom* odvijaju baš onako kako smo osmislili?

Pošto je mnogo nas smišljalo *Plan za ostvarivanje prava djeteta* i korake za njegovo sprovođenje, došli smo na ideju da unaprijedimo rad Savjeta za prava djeteta. Savjet za prava djeteta čini grupa odraslih i djece koji će budno pratiti da li se sve odvija prema *Planu*. Dobijaćemo i ocjene da bismo tačno znali šta smo savladali, a šta ne.

Savjet za prava djeteta zadužen je da:

- prati da li naša zemlja izvršava obaveze koje su zapisane u *Konvenciji UN o pravima djeteta* i drugim međunarodnim dokumentima koji se odnose na zaštitu prava djeteta;
- štiti i unaprjeđuje prava djeteta u svim oblastima koje su značajne za interese djeteta;
- prati kako se i koliko primjenjuju pravila koja se odnose na zaštitu prava djeteta;
- predlaže nova pravila za poboljšanje zaštite prava djeteta;
- poboljšava saradnju s opštinama, nevladinim organizacijama i drugima koji se bave zaštitom prava djeteta.

SKUPŠTINA CRNE GORE – je grupa ljudi, političara, koji su izabrani na izborima da zastupaju sve ljude koji žive u Crnoj Gori, uključujući i vas, djecu i mlade. Ta grupa ljudi donosi zakone, razmatra i usvaja međunarodna dokumenta koja su značajna za zaštitu prava djeteta. U Skupštini je posebno važna uloga Odbora za ljudska prava i slobode, kao i Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, jer se oni najviše bavi pitanjima koja se odnose na prava djeteta.

VLADA CRNE GORE – U okviru svog rada, Vlada Crne Gore vodi računa o djeci i o tome da se zaštite prava svakog

dječaka i djevojčice. Takođe, donosi razne mjere kako bi se svojoj djeci osigurala prava.

Vladu Crne Gore sačinjavaju razna ministarstva, a **svako ministarstvo** pojedinačno bavi se određenim pitanjima koja se odnose na djecu i na prava djece. Naš cilj je da u narednom periodu ministarstva zajednički rade kako bi se poboljšala i zaštitila prava svih dječaka i djevojčica.

ZAŠTITNIK/CA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA, a naročito pomoćnik/ca Zaštitnika/ce za prava djeteta, rade na promociji i zaštiti prava djeteta, ali istovremeno budno prate da li se poštuju dječja prava u Crnoj Gori i upozoravaju institucije u slučaju kršenja dječjih prava.

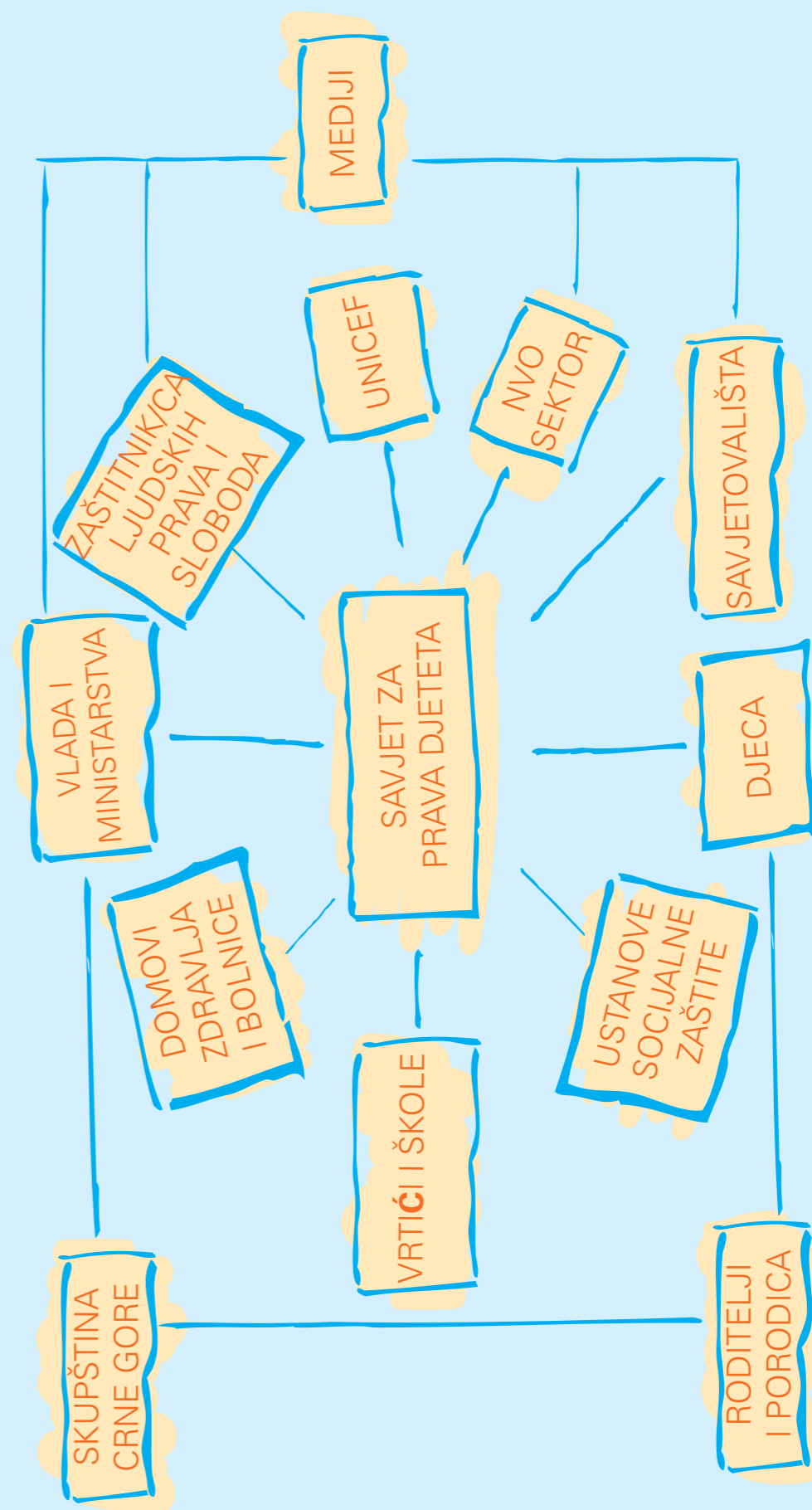
MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE I DOMAĆE NEVLADINE ORGANIZACIJE, i samostalno i kroz saradnju s drugima, prate da li se ostvaruju dječja prava i doprinose poboljšanju uslova za ostvarivanje prava djeteta.

Posebno značajnu ulogu u ostvarivanju prava djeteta imaju oni kojih se to najviše tiče – to ste, naravno, vi – **djeca i mladi**, ali i vaši **roditelji**. Vi ste glavni izvor informacija o stanju prava djeteta, a možete i da doprinesete poboljšanju i promociji prava svih dječaka i djevojčica. Ovim *Planom* predvidjeli smo da svako dijete i roditelj budu upoznati s onim šta mogu da urade kako bi se život sve djece u Crnoj Gori poboljšao.

MEDIJI mogu biti dobri saradnici u promociji i ostvarivanju prava djeteta, ali je neophodno da zaposleni/ne u medijima prethodno budu obučeni/ne i da razumiju šta znači zaštita i promocija prava djeteta.

NEKI OD NAJVAŽNIJIH UČESNIKA OSTVARIVANJA PRAVA DJETETA PREDSTAVLJENI SU U GRAFIKONU KOJI SLJEDI.

UČESNICI U OSTVARIVANJU PRAVA DJETETA

ŠTA SU CILJEVI OVOG PLANA?

CILJ I

POBOLJŠATI SARADNJU IZMEĐU ODRASLIH KOJI DONOSE ODLUKE I POBOLJŠATI DRUGE KLJUČNE USLOVE ZA OSTVARIVANJE PRAVA DJETETA

Jedna od najvažnijih promjena u ostvarivanju prava djeteta jeste da svi odrasli koji su odgovorni (razna ministarstva i druge institucije, organizacije i značajni pojedinci) poboljšaju međusobnu saradnju, da bi svako dijete imalo više šansi da ostvari svoja prava.

Bolja saradnja ostvariće se kroz: (1) **kvalitetno prikupljanje podataka o djeci i njihovu razmjenu između svih odraslih koji su odgovorni za ostvarivanje prava djeteta**; (2) **poboljšanu primjenu zakona i planova koji se odnose na djecu, finansiranje i usklađivanje svih koji učestvuju u ostvarivanju i praćenju prava djeteta**.

Za donošenje svih odluka o tome kako poboljšati ostvarivanje prava djeteta, neophodno je:

- redovno prikupljati podatke o djeci koji pomažu da se dječja prava ostvare;
- razvrstati te podatke prema polu, uzrastu i drugim bitnim osobinama djece;

- da se podaci čuvaju u različitim bazama podataka;
- da se podaci razmjenjuju između svih odraslih koji su odgovorni za promociju i zaštitu prava djeteta i da se redovno analiziraju, uz punu zaštitu ličnosti svakog dječaka i djevojčice.

Na osnovu ovakvih podataka uspješno će se pratiti da li se prava djeteta ostvaruju u skladu s ovim *Planom*.

Da bi se prava svakog djeteta zaista ostvarila, potrebno je da se:

- poboljša primjena svih zakona i planova koji se odnose na djecu;
- izdvoje veća novčana sredstva za djecu i
- poboljša saradnja između svih koji učestvuju u ostvarivanju i praćenju prava djeteta.

CILJ II

DA SVA DJECA IMAJU PRAVO NA KVALITETNU SOCIJALNU I ZDRAVSTVENU ZAŠTITU I NA KVALITETNO OBRAZOVANJE

Djetetu koje živi u velikom gradu i djetetu koje živi u malom mjestu ili udaljenom planinskom selu, na ulici, u siromaštvu, bez roditelja ili u nekim drugim nepovoljnim okolnostima nijesu jednako dostupni socijalna zaštita, zdravstvena zaštita i obrazovanje. Zato je važno da se svakom djetetu omogući da ostvari svoja prava koja mu pripadaju po *Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*.

Da bi svako dijete ostvarivalo svoje pravo na dostupnu i kvalitetnu socijalnu i zdravstvenu zaštitu i na kvalitetno obrazovanje, ovaj *Plan* zahtijeva: (3) **obezbijeden kvalitetan sistem brige za djecu bez roditeljskog staranja**; (4) **unaprijedenu podršku djeci sa smetnjama u razvoju, drugoj djeci iz osjetljivih grupa i adolescentima u ostvarivanju besplatne i blagovremene zdravstvene i odgovarajuće socijalne zaštite**; (5) **smanjeno materijalno siromaštvo djece**; (6) **povećanu mogućnost za obrazovanje djece iz osjetljivih grupa, poboljšan kvalitet obrazovanja za svu djecu i pristup kvalitetnim kulturnim i medijskim sadržajima**; (7) **unaprijedenu podršku ranom razvoju djeteta**.

Najviše će se raditi na:

- daljem razvoju hraniteljstva i povećanju broja hraniteljskih porodica;
- obezbjeđivanju mjesta za stanovanje i na savjetovanju djece bez roditeljskog staranja koja izlaze iz Dječjeg doma u Bijeloj i iz hraniteljskih porodica;

- razvijanju usluga za djecu sa smetnjama u razvoju i za njihove porodice;
- razvijanju savjetovališta za adolescente¹ za bezbjedno seksualno ponašanje, reproduktivno i mentalno zdravlje;
- razvoju usluga za djecu sa smetnjama u razvoju i njihove porodice, koje omogućavaju ostanak djece u porodici (pomoć u kući, programi roditeljstva², predah-usluge³ itd.);
- raznim programima i aktivnostima za smanjenje siromaštva djece i porodice;
- stalnom razvoju ranog i predškolskog učenja;
- poboljšanju saradnje između institucija obrazovanja, zdravstvene i socijalne zaštite u promociji i podršci inkluzivnom obrazovanju;
- poboljšanju kvaliteta obrazovanja za svu djecu;
- pravljenu obrazovnih, kulturnih medijskih sadržaja za djecu i s djecom;
- unapređenju otkrivanja i intervencije kod djece sa smetnjama u razvoju u ranom uzrastu;
- razvijanju novih programa rada centara za djecu sa smetnjama u razvoju u domovima zdravlja (roditelji uče vještine koje su im potrebne da postanu bolji roditelji);
- isticanju važnosti ranog razvoja i učenja za formiranje ličnosti.

¹ Adolescent/kinja je osoba koja više nije dijete, ali nije ni odrasla osoba. Različiti stručnjaci različito definišu uzrast adolescencije, ali u većini slučajeva se smatra da je to uzrast od 10 do 19 godina.

² Različiti programi uz pomoć kojih roditelji uče primjenu „pozitivnog“ roditeljstva, odnosno postupaka kojima se izbjegava kažnjavanje, a vaspitanje se zasniva na razgovorima s djetetom i uvođenju pozitivnog sistema vrijednosti.

³ Predah-usluge se odnose na usluge koje omogućavaju roditelju/ima da u kraćem periodu, na primjer od nekoliko dana, ostave svoje dijete sa smetnjama u razvoju u tzv. predah-centru gdje će imati odgovarajuću stručnu podršku i brigu. Ove usluge se koriste uglavnom kad roditelji djeteta sa smetnjama u razvoju imaju potrebu da nekoliko dana odsustvuju iz mjesta u kojem žive.

CILJ III

SPRIJEČITI SVE OBLIKE NASILJA NAD DJECOM I POBOLJŠATI OSTVARIVANJE POSEBNIH NAČINA ZAŠTITE DJECE

Dječaci i djevojčice su često žrtve raznih vrsta nasilja, zloupotrebe i iskorišćavanja, a ima i djece koja su počinioci nasilja nad drugom djecom i/ili odraslim osobama. I u jednom i u drugom slučaju djeci su potrebni poseban pristup, podrška i zaštita, tako da im bude omogućeno da i u takvim situacijama ostvare sva svoja prava.

Zbog toga, ovaj *Plan* će dovesti do: (8) sprečavanja svih vrsta nasilja nad djecom i pružanja podrške djeci žrtvama; (9) veće podrške djeci za koju se primjenjuju posebne mjere zaštite⁴ i (10) bolje zaštite djece od prodaje, dječje prostitucije i dječje pornografije i od učešća djece u oružanim sukobima.

Da bi se prethodni ciljevi ostvarili, napravićemo nekoliko koraka, među kojima su vrlo značajni sljedeći:

- upoznati sve ljude koji žive u Crnoj Gori o tome koliko je nasilje nad djecom štetno, kako da prepoznaju različite oblike nasilja i da su obavezni da prijave nasilje nad djecom;
- upoznati sve ljude koji žive u Crnoj Gori, a posebno vas, djecu i mlade, s besplatnom SOS dječjom telefonskom linijom;

- u školama sprovesti program o sprečavanju vršnjačkog nasilja;
- sprovesti programe za roditelje/ke, zaposlene u školama, socijalnim i zdravstvenim ustanovama, policiji, kroz koje ćemo ih naučiti koje su prednosti pozitivnih vaspitnih postupaka;
- napraviti prostoriju za saslušanje po mjeri djeteta u sudnicama;
- obučiti advokate/ce da pružaju besplatnu pomoć djeci;
- pomoći Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda da informiše djecu o tome kome da se obrate kada su im prava ugrožena i na koji način da dobiju besplatnu pravnu pomoć od advokata/ce;
- tražiti da se u zakonu jasno napiše da mlađi od 18 godina ne mogu da učestvuju u oružanim sukobima i vanrednim situacijama, a tražiti i posebne mjere zaštite dječaka i djevojčica u oružanim sukobima i vanrednim situacijama itd.

KAKO ĆE SE PRATITI DA LI SE *PLAN* SPROVODI?

Svake godine pripremaće se godišnji izvještaj o primjeni *Plana za ostvarivanje prava djeteta*. Taj izvještaj će mjeriti korake koje smo napravili da ostvarimo zacrtane ciljeve. To znači da će se podaci prikupljati tokom cijele godine, a na kraju svake godine obavljat će se godišnji pregled ostvarenih koraka, koji će biti osnova za pripremu godišnjeg izvještaja. Godišnji izvještaj trebalo bi da odgovori na sljedeća pitanja:

- Što je urađeno i koliko je to što je urađeno doprinijelo ostvarivanju ciljeva *Plana*?
- Koliko ostvarivanje koraka iz *Plana* doprinosi ostvarivanju preporuka Komiteta Ujedinjenih nacija za prava djeteta?

Za uspješno praćenje ostvarivanja koraka koje smo predvidjeli *Planom* biće imenovana **Radna grupa** za praćenje i

izvještavanje o primjeni *Plana*. Svake godine drugo ministarstvo (iz grupe onih koji su najviše uključeni u realizaciju *Plana*: Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo pravde) vršit će izvještavanje o napravljenim koracima iz *Plana* i o tome obavještavati Vladu Crne Gore i ostale institucije.

Nakon što Radna grupa ocijeni primjenu *Plana*, izvještaj o tome kako se realizuju koraci iz *Plana* dostavljaće se Savjetu za prava djeteta. Savjet za prava djeteta razmatrat će izvještaj i davati preporuku za njegovo usvajanje. Savjet za prava djeteta će godišnji izvještaj s preporukom upućivati Vladi Crne Gore, koja će dati mišljenje o njegovom usvajanju i daljim neophodnim koracima za poboljšanje ostvarivanja prava svih dječaka i djevojčica u Crnoj Gori.

⁴ Djeca migranti i djeca stranci, djeca – žrtve trgovine ljudima/prodaje djece/pornografije/prostitucije, djeca žrtve i svjedoci krivičnih djela, djeca s problemima u ponašanju i u sukobu sa zakonom i slične grupe djece.

VAŠA ULOGA U OSTVARIVANJU PRAVA

Draga djeco, i vi možete mnogo da doprinesete ostvarivanju svojih prava. Neki od najvažnijih načina vašeg doprinosa su:

- da se dobro upoznate sa svim svojim pravima i obavezama odnosno da pročitate i proučite **Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima djeteta**; (<https://www.unicef.org/montenegro/izvjestaji/kratak-pregled-konvencije-o-pravima-djeteta>);
- da razumijete i prepoznate sve oblike kršenja prava djeteta i da na svaki od njih reagujete tako što ćete upozoriti roditelje/ke, nastavnike/ce i druge odrasle s kojima ste u stalnom kontaktu;
- da sami uvijek poštujete prava drugih dječaka i djevojčica;
- da uvijek i u svakoj prilici, kad za to imate mogućnosti, govorite drugim dječacima i djevojčicama o pravima djeteta i o važnosti njihovog poštovanja, kao i o odgovornostima koje svako dijete ima;
- da saradujete s ostalima koji se bave zaštitom prava djeteta i to tako što ćete biti proaktivni, odnosno tražiti da se direktno ili preko djece – svojih predstavnika uključite u donošenje odluka koje su značajne za vas.

Draga djeco,

Nadamo se da smo vam pomogli da bolje razumijete ciljeve koje smo naveli u ovom našem zajedničkom *Planu* i kako oni utiču na vaš svakodnevni život.

Te ciljeve možemo ostvariti uz pomoć svih ljudi u našoj zajednici – poput vas, vaše porodice, učitelja, prijatelja, rođaka, Vlade, UNICEF-a i brojnih drugih organizacija.

Sjetite se da čak i mali koraci mogu dovesti do velikog napretka u realizaciji dječjih prava!

Zajedno možemo stvoriti bolji život za sve dječake i djevojčice u našoj zemlji!

